6-tema. Miyras huqıqınıń ulıwma qağıydaları

6-tema / 16 · 1-semestr

MAZMUNI

1. Bap
2. Qısqasha juwmaq
3. Kazuslar (IRAC)
4. Test
5. Glossariy
6. Xronologiya
7. Mind-map
8. Túsindiriw hám sxema
9. Derekler

Bap

Húrmetli studentler, Tashkent mámleketlik yuridikalıq universitetiniń "Shańaraq hám miyras huqıqı" modulindegi náwbettegi sabağımızǵa xosh keldińiz. Bul 6-tema "Miyras huqıqınıń ulıwma qağıydaları" dep ataladı. Miyras huqıqı puqaralıq huqıqınıń eń áyyemgi hám áhmiyetli institutlarınıń biri bolıp, insan qaytıs bolǵanınan soń onıń múlklik hám ayırım shaxsiy múlklik emes huqıqlarınıń basqa shaxslarǵa ótiw tártibin belgileydi. Bul temanıń áhmiyeti shunda, ol múlk qol qatılmaslıǵın támiyinleydi, áwladlar ortasındağı materiallıq hám ruwxıy baylanıslılıqtı kepilleydi hámde shańaraq aǵzalarınıń sociallıq qorǵalıwına xızmet etedi. Sabağımız dawamında biz miyras huqıqınıń túsinigi, onıń ózine tán belgileri hám principlerin úyrenemiz. Sonday-aq, miyrasxorlıq tiykarları, miyras quramına neler kiretuǵını hám kirmeytuǵını, ulıwma birgeliktegi múlkti miyras etip alıw tártibi, miyrastıń ashılıw waqtı hám ornı sıyaqlı fundamental máselelerdi analiz qılamız. Sabaq juwmağında namúnásip miyrasxorlardı miyrastan shetletiw hám wásiyatnama arqalı miyrastan ayırıw institutları ortasındağı huqıqıy ayırmashılıqlardı kórip shıǵamız. Bul bilimler keleshektegi yuridikalıq ámeliyatıńızda miyras dawların durıs hám ádalatlı sheshiwiniz ushın bekkem irgetas boladı.

QISQASHA

- 24 saat — Bir waqıtta qaytıs bolıw (Bir kalendar sutka ishinde qaytıs bolǵanlar bir-birinen miyras almaydı (PK 1116-statya))
- 2 — Miyrasxorlıq tiykarları (Nızam hám wásiyat boyınsha (PK 1112-statya))
- 50 procent — Ulıwma múlktegi úles (Tiri qalǵan turmıslasınıń úlesi miyrasqa kirmeydi (Shańaraq kodeksi hám PK 1114-statya))

6.1 Miyras huqıqınıń túsinigi hám miyrasxorlıq tiykarları

Miyras huqıqı obyektiv mániste insan qaytıs bolǵanınan keyin oǵan tiyisli bolǵan huqıq hám minnetlemelerdiń basqa shaxslarǵa ótiwin tártipke salıwshı huqıqıy normalar jıyındısıdır. Subyektiv mániste bolsa, belgili bir shaxstıń miyras qaldırıwshınıń múlkine miyrasxor bolıw huqıqın ańlatadı. Miyras huqıqınıń

eń áhmiyetli belgisi bul — universal huqıqıy miyrasxorlıq esaplanadı. Bul sonı ańlatadı, miyras qaldırıwshınıń barlıq huqıq hám minnetlemeleri miyrasxorlarǵa bir waqttıń ózinde, birden-bir jıynańqı túrde, hesh qanday ózgerissiz ótedi. Miyrasxor miyrastıń tek ózine paydalı bolǵan bólegin (máselen, úydi) qabıl etip, minnetlemelerinen (máselen, qarızdan) waz keshiwi múmkin emes.

Nızamshılıǵımızǵa kóre, miyrasxorlıq eki tiykarǵa kóre: wásiyat hám nızam boyınsha ámelge asırıladı (PK 1112-statya). Wásiyat boyınsha miyrasxorlıqta miyras qaldırıwshı óz erk-ıqrarın erkin ańlatıp, múlkin kimge qaldırıwın özi sheshedi. Nızam boyınsha miyrasxorlıq bolsa wásiyat bolmaǵanda, yaki ol pútin miyrastıń táǵdirin belgilemese, sonday-aq nızamda belgilengen basqa jaǵdaylarda ámelge asırıladı. Yaǵnıy, nızam boyınsha miyrasxorlıq subsidiar (qosımsha) xarakterge iye bolıp, wásiyatnama bolmaǵan jaǵdayda ǵana iske túsedi.

Faraziy mısal: Puqara Anvar qaytıs boldı. Ol óziniń barlıq mal-múlkin dosı Botirǵa qaldırıw haqqında wásiyatnama jazǵan. Bul jaǵdayda miyrasxorlıq wásiyat tiykarında ámelge asırıladı hám Anvardıń nızamlı miyrasxorları (eger olardıń májburiy úleske huqıqı bolmasa) miyrasqa shaqırılmaydı. Eger Anvar tek avtomobilin Botirǵa wásiyat qılǵan bolsa, onıń qalǵan barlıq mal-múlki (úyi, banktegi amanatı) nızam boyınsha miyrasxorlıq tártibinde onıń shańaraq aǵzalarına ótedi. Bul arqalı nızam shıǵarıwshı hám shaxstıń erk-ıqrarın, hám shańaraq máplerin teń salmaqta saqlawǵa háreket etken.

- Miyrasxorlıq wásiyat hám nızam boyınsha ámelge asırıladı (PK 1112-statya).
- Nızam boyınsha miyrasxorlıq wásiyat bolmaǵanda yamasa pútin miyrastı qamtıp alamaǵanda qollanıladı (PK 1112-statya).
- Miyras huqıqında universal miyrasxorlıq qaǵıydası ámel etedi, yaǵnıy huqıq hám minnetlemeler pútin halda ótedi.

> **TIYKARǴI PIKIR**
> Universal huqıqıy miyrasxorlıq — miyrastı bóleklerge bólip qabıl etiw yamasa qarızdan qashıp, tek paydalı múlkti alıw múmkin emesligin kepilleydi.

> **IMTIXAN USHIN**
> Imtixanda miyrasxorlıq tiykarları izbe-izligi soraladı: nızam boyınsha miyrasxorlıq mudamı wásiyatnamadan keyingi orında turadı (eger wásiyatnama haqıyqıy bolsa).

6.2 Miyras huqıqınıń principleri hám miyrastıń ashılıwı

Miyras huqıqı bir qatar fundamental principlerge tiykarlanadı. Birinshisi — miyras qaldırıwshı erk-ıqrarı erkinligi. Shaxs óz mal-múlkin qálegen shaxsına wásiyat etiwi, nızamlı miyrasxorlardı miyrastan ayırıwı múmkin. Ekinshisi — shańaraq aǵzaların qorǵaw principi. Geyde wásiyat erkinligi bar bolsa da, nızam kámalǵa kelmegen yamasa miynetke jaramlısız balalar, miynetke jaramlısız turmıslas hám ata-analar ushın "májburiy úles" belgilew arqalı olardı qorǵaydı. Úshinshisi — miyrasxorlar teńligi. Bir náwbettegi nızamlı miyrasxorlar miyrastan teń úleslerde huqıqqa iye boladı.

Miyrastıń ashılıwı miyrasxorlıq qatnasıqların baslap beriwshi yuridikalıq fakt bolıp tabıladı. Miyras puqaranıń ólimi yamasa onıń sud tárepinen qaytıs bolǵan dep járiyalanıwı aqıbetinde ashıladı (PK 1116-statya). Miyras qaldırıwshınıń ólgen kúni (zárúrlik bolǵanda waqtı da), ol qaytıs bolǵan dep

járiyalanganda bolsa sud sheshimi kúshke kiretuǵın kún miyras ashılǵan waqıt dep esaplanadı. Eger birinen keyin basqası miyras alıwǵa haqlı bolǵan shaxslar bir kalendar sutka (24 saat) ishinde qaytıs bolsa, olar bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplanadı. Bul jaǵdayda miyras olardıń hár birinen keyin bólek ashıladı.

Miyrastıń ashılıw ornı retinde miyras qaldırıwshınıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan ornı tán alınadı (PK 1117-statya). Eger bul orın belgisiz bolsa, oǵan tiyisli bolǵan kóshpes múlk yamasa onıń tiykarǵı bólegi turǵan orın miyras ashılǵan orın dep esaplanadı.

Faraziy mısal: Aǵa hám úke avtohalokatqa ushıradı. Aǵası saat 10:00 de, úkesi bolsa sol kúnniń 23:00 inde emxanada qaytıs boldı. Olar bir kalendar sutka ishinde qaytıs bolǵanlıǵı sebepli (PK 1116-statya), huqıqıy jaqtan bir waqıtta qaytıs bolǵan dep tabıladı. Úkeniń miyrasxorları aǵasınıń múlkine, aǵanıń miyrasxorları úkesiniń múlkine miyrasxor bola almaydı; hár biriniń miyrası óziniń bólek miyrasxorlarına ótedi.

- Miyras puqaranıń ólimi yamasa sud tárepinen qaytıs bolǵan dep járiyalanıwı aqıbetinde ashıladı (PK 1116-statya).
- Bir kalendar sutkada qaytıs bolǵan shaxslar bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplanadı hám hár birinen bólek miyras ashıladı (PK 1116-statya).
- Miyrastıń ashılıw ornı — miyras qaldırıwshınıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan ornı yamasa kóshpes múlki jaylasqan aymaq (PK 1117-statya).

> **JIYI USHIRASATUǴIN QÁTELIK**
> Bir kalendar sutka (24 saat) qaǵıydasın unıtpań. Eger ata 23:50 de, ulı bolsa keyingi kúnniń 00:10 ında qaytıs bolsa, olar túrli sutkalarda qaytıs bolǵan esaplanadı hám ul atadan miyras alıwǵa úlgergen dep tabıladı.

6.3 Miyras quramı: kiretuǵın hám kirmeytuǵın huqıqlar

Miyras quramı degende miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler jıyındısı túsindiriledi (PK 1113-statya). Buǵan turaq-jay, avtomobil, banktegi pullar, avtorlıq huqıqınan keletuǵın dáramatlar sıyaqlı múlklik huqıqlar, sonday-aq, qarız minnetlemeleri, kreditler hám basqa múlklik minnetlemeler kiredi.

Biraq, nızamshılıq miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵan huqıq hám minnetlemelerdi miyras quramına kiritpeydi. Bularǵa tómendegiler kiredi: kommerciyalıq shólkemlerge aǵzalıq huqıqları (eger nızam yamasa shártnamada basqasha belgilengen bolmasa); ómirge yamasa den-sawlıqqa jetkerilgen zıyan ushın tolem óndiriw huqıqı; aliment minnetlemeleri sebepli júzege kelgen huqıqlar hám minnetlemeler; pensiya, napaqa hám basqa tólemler alıw huqıqı; múlklik huqıqlar menen baylanıslı bolmaǵan shaxsiy múlklik emes huqıqlar (PK 1113-statya). Geyde shaxsiy múlklik emes huqıqlar (máselen, avtorlıq atı, abırayı) miyras quramına kirmese de, miyrasxorlar olardı qorǵaw huqıqına iye.

Faraziy mısal: Puqara Sanjar qaytıs boldı. Onıń atında 50 million sumlıq bank krediti hám burınǵı turmıslasına tóliniwi kerek bolǵan 10 million sumlıq aliment qarızdarlıǵı bar edi. Sanjardıń miyrasxorları bank kreditin miyras etip alınǵan múlk sheńberinde tólew minnetlemesin óz moyınlarına aladı, sebebi bul ápiwayı múlklik minnetleme. Biraq aliment minnetlemesi Sanjardıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵanlıǵı sebepli (PK 1113-statya), aliment tólew minnetlemesi miyrasxorlarǵa ótpeydi hám onıń ólimi

menen biykarlanadı. Bul qańıyda miyrasxorlardı márhumnıń júdá shaxsiy xarakterdegi minnetlemelerinen qorǵaydı.

- Miyras quramına ólimnen keyin biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler kiredi (PK 1113-statya).
- Aliment, pensiya, ómirge jetkerilgen zıyan ushın tolem óndiriw huqıqları miyrasqa kirmeydi (PK 1113-statya).
- Shaxsiy múlklik emes huqıqlar miyrasqa kirmeydi, biraq miyrasxorlar tárepinen qorǵalıwı múmkin (PK 1113-statya).

> **SALISTIRIŃ**
> Múlklik minnetleme (máselen, qarız) miyrasxorǵa ótedi, shaxsiy minnetleme (máselen, aliment yamasa shıǵarma jazıp beriw minnetlemesi) ótpeydi.

> **IS PENEN BAYLANIS**
> Eger márhum jazıwshı bolsa, onıń qálem haqı alıw huqıqı (múlklik) miyrasqa kiredi, biraq shıǵarma avtorı dep atalıw huqıqı (shaxsiy múlklik emes) miyrasqa kirmeydi, tek miyrasxorlar tárepinen qorǵaladı.

6.4 Ulıwma birgeliktegi múlk hám jer uchastkasına bolǵan huqıq

Miyras huqıqı hám shańaraq huqıqı normaları kesilisetuǵın eń áhmiyetli noqatlardıń biri bul — er-hayaldıń ulıwma birgeliktegi múlkin miyras etip alıw bolıp tabıladı. Shańaraq kodeksine muwapıq, neke dawamında arttırılǵan mal-múlk er hám hayaldıń ulıwma birgeliktegi múlki esaplanadı hám olardıń úlesleri teń dep tán alınadı. Puqaralıq kodeksiniń 1114-statyasına kóre, ulıwma birgeliktegi múlk qatnasıwshısınıń ólimi ulıwma mal-múlktegi onıń úlesin anıqlaw ushın tiykar boladı.

Bul sonı ańlatadı, er yamasa hayaldan biri qaytıs bolǵanda, pútin ulıwma múlk miyras quramına kirmeydi. Dáslep, tiri qalǵan turmıslasınıń 50 procentlik úlesi ajıratıp alınadı. Tek ǵana qaytıs bolǵan qatnasıwshınıń úlesine (qalǵan 50 procentke) salıstırǵanda miyras ashıladı. Tiri qalǵan turmıslası hám óziniń yarım úlesin aladı, hám qaytıs bolǵan shaxstıń úlesinen nızamlı miyrasxor retinde (basqa miyrasxorlar qatarında) ózine tiyisli bólegin alıwǵa haqlı boladı.

Sonday-aq, jer uchastkasına bolǵan huqıqtı miyras etip alıw ayrıqsha áhmiyetke iye. PK 1115-statyasına tiykarlanıp, jer uchastkasına bolǵan huqıqtı miyras etip alıw, eger nızamda basqasha tártip belgilengen bolmasa, Puqaralıq kodeksi qańıydaları menen tártipke salınadı.

Faraziy mısal: Er hám hayal neke dawamında úy satıp aldı. Er qaytıs boldı. Onıń artında hayalı hám eki perzenti qaldı. Úydiń yarımı (1/2 bólegi) hayaldıń shaxsiy múlki esaplanadı hám miyras massasına kirmeydi. Erdiń úlesi bolǵan qalǵan yarım bólegi (1/2) miyras quramına kiredi hám ol úsh nızamlı miyrasxor (hayal hám eki perzent) ortasında teń bólistiriledi. Nátiyjede hayal úydiń tiykarǵı bólegine iye boladı. Bul qańıyda tiri qalǵan turmıslasınıń múlklik huqıqların isenimli qorǵaydı.

- Ulıwma birgeliktegi múlk qatnasıwshısınıń ólimi onıń úlesin anıqlaw ushın tiykar boladı (PK 1114-statya).
- Miyras tek qaytıs bolǵan shaxstıń úlesine salıstırǵanda ashıladı, pútin ulıwma múlkke emes (PK 1114-statya).

• Jer uchastkasına bolǵan huqıq nızamda basqasha tártip belgilengen bolmasa, ulıwma tiykarlarda miyras etiledi (PK 1115-statya).

SALISTIRIŃ

Er-hayal múlki hám miyras quramın parıqlań: Neke dawamında alınǵan múlktiń teń yarımı avtomatikalıq túrde tiri qalǵan turmıslasına tiyisli bolıp, ol miyras massasına kirmeydi.

6.5 Miyrasxorlar sheńberi, miyrastan shetletiw hám ayırıw

Miyras ashılǵan waqıtta tiri bolǵan puqaralar, sonday-aq miyras qaldırıwshınıń tiri waqtında hámile jaǵdayında bolǵan hám miyras ashılǵanınan keyin tiri tuwılǵan balaları miyrasxor bolıwları múmkin (PK 1118-statya). Bul qaǵıyda hámileniń máplerin ústem dárejede qorǵaydı.

Nızamshılıqta namúnásip miyrasxorlardı miyrastan shetletiw institutı bar (PK 1119-statya). Oǵan kóre, miyras qaldırıwshını yamasa basqa miyrasxorlardı qasqannan óltirgen yamasa ómirine qasqan shaxslar; miyras qaldırıwshınıń aqırǵı qálew-ıqrarın ámelge asırıwına qasqannan tosqınlıq qılǵan shaxslar wásiyat boyınsha da, nızam boyınsha da miyras alıw huqıqına iye emes. Sonday-aq, balalarına salıstırǵanda ata-analıq huqıqınan ayırılǵan ata-analar usı balalardan qalǵan múlkke, sonday-aq támiyinlep turıw minnetlemesinen boyın qashırǵan shaxslar nızam boyınsha miyrasxor bola almaydı. Namúnásip miyrasxordı shetletiw tek sud tártibinde ámelge asırıladı.

Bunıń kersinshe, wásiyatnama arqalı miyrastan ayırıw (PK 1120-statya) miyras qaldırıwshınıń mutlaq huqıqı bolıp tabıladı. Wásiyat qılıwshı nızam boyınsha miyrasxorlardan birewin, bir neshewin yamasa hámmesin sebebin túsindirmesten (túsindirme bermegen halda) miyrastan ayırıwǵa haqlı.

Faraziy mısal: Qosim óz atasınıń wásiyatnamasın qasqannan jaqıp jiberdi, sebebi wásiyatnamada múlk onıń úkesine qaldırılǵan edi. Bul jaǵdayda Qosim aqırǵı qálew-ıqrarǵa tosqınlıq qılǵanı ushın sud tárepinen namúnásip miyrasxor dep tabıladı hám miyrastan shetletiledi (PK 1119-statya). Basqa jaǵdayda bolsa, ata óz wásiyatnamasında "Ulım Qosimdi barlıq miyrastan ayıraman" dep jazıwı múmkin (PK 1120-statya). Birinshi jaǵdayda nızam hám sud aralasıwı kerek bolsa, ekinshi jaǵdayda tek ǵana miyras qaldırıwshınıń erkin erk-ıqrarı jeterli boladı.

- Miyras ashılǵanınan keyin tiri tuwılǵan balalar da miyrasxor bola aladı (PK 1118-statya).
- Qasqannan ómirine qasqan yamasa erk-ıqrarǵa tosqınlıq qılǵanlar namúnásip miyrasxor retinde sud arqalı shetletiledi (PK 1119-statya).
- Wásiyat qılıwshı sebebin túsindirmesten nızamlı miyrasxordı miyrastan ayırıwı múmkin (PK 1120-statya).

IMTIXAN USHIN

Namúnásip miyrasxordı shetletiw (PK 1119) obyektiv huquqbuzarlıq hám sud sheshimin talap etedi. Miyrastan ayırıw bolsa (PK 1120) wásiyat qılıwshınıń subyektiv erk-ıqrarı bolıp, hesh qanday sebep kórsetiwdi talap etpeydi.

IS PENEN BAYLANIS

Ata-analıq huqıqınan ayırılǵan hám huqıqı tiklenmegen shaxs óziniń qaytıs bolǵan perzentinen nızam boyınsha miyras ala almaydı. Bul bala máplerin óliminen soń da qorǵawshı qaǵıyda bolıp tabıladı.

TIYKARǴI JUWMAQLAR

1. Miyras huqıqı universal huqıqıy miyrasxorlıqqa tiykarlanadı, yaǵnıy huqıq hám minnetlemeler birden-bir jıynaǵı túrde ótedi.
2. Miyrasxorlıq nızam hám wásiyat boyınsha ámelge asırıladı, nızam boyınsha miyrasxorlıq subsidiar áhmiyetke iye.
3. Miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵan huqıqlar (aliment, pensiya) miyras quramına kirmeydi.
4. Bir kalendar sutka (24 saat) ishinde qaytıs bolǵan shaxslar bir waqıtta qaytıs bolǵan esaplanadı hám bir-birinen miyras almaydı.
5. Er-hayaldıń ulıwma múlkinen tek qaytıs bolǵan shaxstıń úlesi ǵana miyras massasına kiritiledi.
6. Miyras ashılǵanǵa shekem hámile jaǵdayında bolǵan hám tiri tuwılǵan bala miyrasxor bolıw huqıqına iye.
7. Namúnásip miyrasxorlardı shetletiw sud tártibinde, nızamlı tiykarlarǵa kóre ámelge asırıladı.
8. Wásiyat qılıwshı óz wásiyatnamasında qálegen nızamlı miyrasxordı sebebin kórsetpesten miyrastan ayırıwǵa haqlı.

Qısqasha juwmaq

Usı sabaqta miyras huqıqınıń ulıwma qaǵıydaları hám fundamental principleri kórip shıǵıldı. Miyras huqıqı insan qaytıs bolǵanınan soń onıń múlklik hámde ayırım shaxsiy múlklik emes huqıq hám minnetlemeleriniń universal miyrasxorlıq tiykarında basqa shaxslarǵa ótiwin támiyinleydi. Miyrasxorlıq wásiyat hám nızam boyınsha ámelge asırıladı. Miyras quramına márhumnıń óliminen keyin biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler kiredi, biraq shaxs penen tıǵız baylanıslı bolǵan aliment, pensiya sıyaqlı huqıqlar miyrasqa kirmeydi. Sabaq dawamında er-hayaldıń ulıwma birgeliktegi múlkin miyras etip alıwdıń ózine tán ózgeshelikleri analiz etildi, bunda tiri qalǵan turmıslasınıń úlesi miyras massasınan ajıratılıwı atap ótildi. Sonday-aq, miyrastıń ashılıw waqtı hám ornı, atap aytqanda, bir kalendar sutkada qaytıs bolıwdıń huqıqıy aqıbetleri túsindirildi. Juwmaqta miyrasxorlar sheńberi, hámileniń huqıqları, namúnásip miyrasxorlardı sud arqalı miyrastan shetletiw hámde wásiyatnama arqalı nızamlı miyrasxorlardı miyrastan ayırıw ortasındaǵı ayırmashılıqlar sáwlelendirip berildi.

TIYKARǴI PRINCIPLER

1. Universal huqıqıy miyrasxorlıq principi
2. Wásiyat erkinligi principi
3. Shańaraq aǵzaların hám miynetke jaramlısızlardı qorǵaw
4. Miyrasxorlar teńligi principi

5. Hámile máplerińiń ústemligi
6. Namúnásip háreketler ushın juwapkershilik (shetletiw)

TIYKARǴI TERMINLER

Miyrasxorlıq · Universal miyrasxorlıq · Wásiyat boyınsha miyrasxorlıq · Nızam boyınsha miyrasxorlıq · Miyras quramı · Miyrastıń ashılıwı · Miyrastıń ashılıw ornı · Ulıwma birgeliktegi múlk · Namúnásip miyrasxor · Miyrastan ayırıw

IMTIXANǴA TAYARLIQ

- Miyras huqıqında universal miyrasxorlıq ne ekenligin túsindirip bere alaman ba?
- Nızam boyınsha miyrasxorlıq qashan qollanılıwın bilemen be?
- Miyras quramına kirmeytuǵın huqıq hám minnetlemelerdi sanap bere alaman ba?
- Bir kalendar sutkada qaytıs bolǵan shaxslardıń miyras alıw qaǵıydasın túsinemen be?
- Er-hayaldıń ulıwma múlkinen qansha bólegi miyrasqa kiriwin esaplay alaman ba?
- Namúnásip miyrasxordı shetletiw hám wásiyat arqalı ayırıwdıń parıqın bilemen be?

Kazuslar (IRAC)

1-kazus · Er-xatınnıń ulıwma múlki hám miyras quramı

FAKTLER

Rustam hám Nodira 15 jıl nızamlı nekede jasadı. Neke dawamında olar Tashkent qalasınan 3 xanalı úy satıp aldı. Úy Rustamnıń atına rásmiylestirilgen edi. Bunnan tısqarı, Rustam jeke kárxana qurıltayshısı bolıp, ol jerden turaqlı dáramat alar edi. Rustam kútpegende avtoapatqa ushırap qaytıs boldı. Onıń qaytıs bolıwınan soń, birinshi nekesinen bolǵan ulı Sanjar miyras dáwa etip keldi. Sanjar úy tolıǵı menen Rustamnıń atında bolǵanı ushın tolıq miyras quramına kiriwin, sonday-aq, jeke kárxanadaǵı qatnasıw huqıqı da oǵan ótiwi kerek ekenligin qatań atap ótti. Nodira bolsa úydiń yarımı nızamlı túrde oǵan tiyisli ekenligin, tek qalǵan bólegi miyras etiletuǵının ayttı. Sonday-aq, Rustamnıń ómirine jetkerilgen zıyan ushın tólem pulın óndiriw huqıqı da miyrasqa kiriw-kirmewi boyınsha olar arasında jánjel kelip shıqtı.

MÁSELE

Neke dawamında alınǵan ulıwma birgeliktegi múliktiń qaysı bólegi miyras quramına kiriwin hámde shaxs penen úzliksiz baylanıslı bolǵan huqıqlardıń universal huqıqıy miyrasxorlıq tártibinde ótiw-ótpewin anıqlaw.

NORMA

Ózbekstan Respublikası Puqaralıq kodeksiniń 1114-statyasına kóre, ulıwma birgeliktegi múlik qatnasıwshısınıń ólimi ulıwma múliktegi onıń úlesin anıqlaw ushın tiykar boladı. Miyras tek qaytıs bolǵan qatnasıwshınıń úlesine tuwrı keletuǵın múlikke salıstırǵanda ashıladı. Shańaraq kodeksine

tiykar, er-xatınnıń neke dawamında arttırǵan múlki olardıń birgeliktegi ulıwma múlki esaplanadı. PKniń 1113-statyasına tiykar, miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám májbúriyatlar miyras quramına kiredi. Biraq, miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵan huqıqlar, atap aytqanda, ómirge yamasa den-sawlıqqa jetkerilgen zıyan ushın tólem óndiriw huqıqı miyras quramına kirmeydi. Kommerciyalıq shólkemlerde qatnasıw huqıqı, eger nızam yamasa shártnamada basqasha jaǵday belgilenbegen bolsa, miyras quramına kirmeydi.

ANALIZ

1) Úydiń qansha bólegi miyras quramına kiriwi máselesinde Nodiranıń wájleri orınlı. Geyde úy Rustamnıń atına rásmiylestirilgen bolsa da, ol neke dawamında satıp alınǵanlıǵı sebepli er-xatınnıń ulıwma birgeliktegi múlki esaplanadı. PKniń 1114-statyasına tiykar, miyras tek qaytıs bolǵan shaxstıń úlesine salıstırǵanda ashıladı. Shańaraq nızamshılıǵına kóre er-xatınnıń úlesleri teń dep tán alınadı. Demek, úydiń yarımı Nodiranıń óz múlki esaplanadı hám ol miyras quramına kirmeydi. Tek ǵana Rustamǵa tiyisli bolǵan qalǵan yarım bólegigine miyras quramına kirgiziledi hám barlıq nızamlı miyrasxorlar arasında bólistiriledi. 2) Jeke kárxanada qatnasıw huqıqı boyınsha PKniń 1113-statyası qaǵıydası qollanıladı. Oǵan kóre, yuridikalıq shaxs esaplanǵan kommerciyalıq shólkemlerge aǵzalıq hám olarda qatnasıw huqıqları, eger nızam yamasa qurıltay shártnamasında basqasha jaǵday belgilenbegen bolsa, miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı huqıq sıpatında bahalanadı hám miyras quramına kirmeydi. Eger kárxana ustavında miyrasxorlıq názerde tutılmaǵan bolsa, Sanjar qatnasıwshı bola almaydı. 3) Ómirge jetkerilgen zıyan ushın tólem óndiriw huqıqı PKniń 1113-statyasına tiykar qatań túrde miyras quramına kirmeytuǵın huqıqlar dizimine kirgizilgen. Bul huqıq tikkeley Rustamnıń shaxsı menen baylanıslı bolǵanlıǵı sebepli, onıń ólimi menen biykar boladı hám miyrasxorlarǵa ótpeydi.

JUWMAQ

Juwmaq etip aytqanda, neke dawamında arttırǵan úydiń tek yarımı Rustamnıń miyras quramına kiredi. Kommerciyalıq shólkemdegi qatnasıw huqıqı hám ómirge jetkerilgen zıyan ushın tólem óndiriw huqıqı shaxs penen úzliksiz baylanıslı bolǵanlıǵı sebepli, nızamda yamasa shártnamada bólek kórsetilmegen bolsa, universal huqıqıy miyrasxorlıq tártibinde miyrasxorlarǵa ótpeydi.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Úydiń qansha bólegi miyras quramına kiredi?
2. Jeke kárxanada qatnasıw huqıqı miyras etiledime?
3. Ómirge jetkerilgen zıyan ushın tólem óndiriw huqıqı miyras quramına kiredime?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

Ózbekstan Respublikasınıń Shańaraq kodeksi (30.04.1998) — https://lex.uz/docs/104720

2-kazus · Múnásip emes miyrasxorlar hám wásiyatnama arqalı miyraslan ayırıw

FAKTLER

Puqara Anvar qartayıp qalǵanlıǵı sebepli ózine tiyisli bolǵan barlıq múlkin qızı Malika hám ulı Botirǵa teń muǵdarda wásiyat qıldı. Biraq, Botir atasınıń tezirek qaytıs bolıwın hám miyrasqa iye bolıwdı qálep, Anvarǵa beriliwi kerek bolǵan áhmiyetli dári quralların qasqannan jasırıp qoyadı. Bul jaǵday waqtında anıqlanıp, Anvardıń ómiri saqlap qalınadı. Bunnan soń, Anvar jańa wásiyatnama dúzip, barlıq múlkin tek qızı Malikaǵa qaldırıwın hám Botirdi hesh qanday túsindiriwsiz miyraslan ayırıwın kórsetedi. Aradan bir jıl ótip Anvar qaytıs boladı. Botir sudqa múrájat etip, atası onı túsindiriwsiz miyraslan ayırıwǵa huqıqlı emesligin hám ózi nızam boyınsha miyrasxor bolǵanlıǵı ushın májbúriy úles talap qılıwın málim etedi.

MÁSELE

Wásiyat qılıwshınıń erki erkinligi principi sheńberinde miyrasxordı túsindiriwsiz miyraslan ayırıw hámde qasqannan qılınǵan nızamǵa qayshı háreketler aqıbetinde múnásip emes miyrasxordı miyrastan shetletiw tiykarların anıqlaw.

NORMA

PKniń 1120-statyasına muwapıq, wásiyat qılıwshı nızam boyınsha miyrasxorlardan birewin, bir neshewin yamasa hámmesin túsindirme bermegen halda miyraslan ayırıwǵa huqıqlı. Bul miyras qaldırıwshı erki erkinligi principiniń aydın kórinisi. Sonday-aq, PKniń 1119-statyasına kóre, miyras qaldırıwshını qasqannan óltirgen yamasa onıń ómirine suiqasd qılǵan shaxslar wásiyat boyınsha da, nızam boyınsha da miyras alıw huqıqına iye emes. Múnásip emes miyrasxorlardı miyrasxorlıqtan shetletiw qaǵıydaları hár qanday miyrasxorlarǵa, sol qatarda májbúriy úles alıw huqıqına iye bolǵan miyrasxorlarǵa da tiyisli. Múnásip emes miyrasxordı shetletiw ushın tiykar bolatuǵın jaǵdaylar mápdar shaxstıń dáwası boyınsha sud tárepinen belgilenedi.

ANALIZ

1) Anvardıń Botirdi túsindiriwsiz miyraslan ayırıwı tolıq nızamlı. PKniń 1120-statyasında wásiyat qılıwshınıń óz qálew-erkin erkin ańlatıwı kepillengen. Oǵan kóre, puqara óz múlkin qálegen shaxsına wásiyat qılıwı hám nızamlı miyrasxorlardı sebebin túsindirmesten miyrastan shetletiwi múmkin. Wásiyatnama biykar qılınıwı yamasa ózgertiliwi ushın da sebep kórsetiliwi talap etilmeydi. 2) Botirdiń atasına dári bermesten onıń ómirine qáwip salıwı PKniń 1119-statyasına tiykar onı múnásip emes miyrasxor dep tabıw ushın jetkilikli tiykar boladı. Miyras qaldırıwshınıń ómirine suiqasd qılǵan shaxslar nızam boyınsha da, wásiyat boyınsha da miyrasxorlıqqa shaqırılmaydı. Malika mápdar shaxs sıpatında sudqa múrájat etip, Botirdiń háreketlerin tastıyıqlatıwı hám onı miyrastan shetletiwdi talap qılıwı múmkin. 3) Botirdiń májbúriy úles talap qılıwı tolıq tiykarsız. Geyde nızamshılıqta shańaraq aǵzaların qorǵaw maqsetinde májbúriy úles institutı bar bolsa da, PKniń 1119-statyası 6-bólegine kóre, múnásip emes miyrasxorlardı miyrastan shetletiw qaǵıydaları májbúriy úles alıw huqıqına iye bolǵan miyrasxorlarǵa da tolıq qollanıladı. Yaǵnıy, múnásip emes dep tabılǵan shaxs barlıq túrdegi miyras alıw huqıqınan, sol qatarda májbúriy úlesten de ayırıladı.

JUWMAQ

Solay etip, wásiyat qılıwshı óz erki erkinligine súyenip, qálegen miyrasxordı túsindiriwsiz miyraslan ayırıwǵa huqıqlı. Botirdiń qasqannan qılǵan háreketleri onı múnásip emes miyrasxorǵa aylandıradı hám

ol tek ǵana wásiyat boyınsha, bálki nızam boyınsha da, hátte májbúriy úles alıw huqıqınan da tolıq ayırıladı.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Anvar Botirdi túsindiriwsiz miyraslan ayırıwǵa huqıqlıma?
2. Botirdiń háreketleri onı múnásip emes miyrasxor dep tabıwǵa tiykar boladıma?
3. Botir májbúriy úles alıw huqıqına iyeme?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

3-kazus · Miyrastıń ashılıw waqtı hám jeri hámde kommoriyentlar

FAKTLER

Er-xatın Qodir hám Umida Tashkent qalasında turaqlı dizimde turıp jasar edi. Olardıń atında Samarqand qalasında jaylasqan iri sawda orayı hám Buxara qalasında jaylasqan qorlı-jay bar edi. Jazǵı demalıw waqtında olar avtomobilde sayaxatqa shıqtı hám jolda awır avtoapatqa ushıradı. Qodir waqıya jerinde, saat 14:00 de qaytıs boldı. Umida bolsa emlewxanaǵa alıp barıldı, biraq kórsetilgen medicinalıq járdemge qaramastan, sol kúni saat 22:30 da qaytıs boldı. Olardıń birden-bir ulı Jasur shet elde oqıp atırǵan edi. Jasur qaytıp kelgennen soń, miyras qayerde ashılıwı hám ata-anası bir kúnde qaytıs bolǵanlıǵı sebepli miyras qanday tártipte ótiwi boyınsha notariusqa múrájat qıldı.

MÁSELE

Miyras qaldırıwshılardıń bir kalendar sutka ishinde qaytıs bolıwı (kommoriyentlar) jaǵdayında miyrastıń ashılıw waqtı hám jerin durıs belgilew hámde miyrasxorlıqqa shaqırıw tártibin anıqlaw.

NORMA

PKniń 1117-statyasına kóre, miyras qaldırıwshınıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan jeri miyrastıń ashılıw jeri esaplanadı. Eger bul jer belgisiz bolsa, kóshpes múliktiń tiykarǵı bólegi turǵan jer alınadı. PKniń 1116-statyasına tiykar, miyras puqaranıń ólimi aqıbetinde ashıladı. Miyras qaldırıwshınıń ólgen kúni (zárúrlik bolǵanda waqtı da) miyras ashılǵan waqıt dep esaplanadı. Eger birinen keyin basqası miyras alıwǵa huqıqlı bolǵan shaxslar bir kalendar sutka (jigirma tórt saat) ishinde qaytıs bolǵan bolsa, olar bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplanadı. Bunday jaǵdayda miyras olardıń hár birinen keyin bólek ashıladı hám olardan hár biriniń miyrasxorları miyrasxorlıqqa shaqırıladı.

ANALIZ

1) Miyrastıń ashılıw jeri máselesinde PKniń 1117-statyası anıq qaǵıyda belgilegen. Qodir hám Umidanıń Samarqand hám Buxarada iri kóshpes múlikleri barlıǵına qaramastan, olardıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan jeri Tashkent qalası bolǵan. Nızamshılıqqa kóre, kóshpes múlik jaylasqan mánzil tek aqırǵı jasaw jeri belgisiz bolǵandag'ana inabatqa alınadı. Sonıń ushın, miyras isi Tashkent qalasında ashılıwı kerek. 2) Qodir hám Umidanıń ólim waqtı analiz qılınǵanda, Qodir saat 14:00 de, Umida bolsa 22:30 da qaytıs bolǵan. Olar túrli waqıtlarda qaytıs bolǵan bolsa da, PKniń 1116-statyasına kóre, ólim bir kalendar sutka ishinde júz bergen. Sonıń ushın olar huqıqıy jaqtan bir waqıtta qaytıs bolǵan (kommoriyentlar) dep tán

alınadı. 3) Bir waqıtta qaytıs bolǵan dep tabılıwınıń huqıqıy aqıbeti sonnan ibarat, olar bir-birinen miyras almaydı. Yaǵnıy, Qodirdiń miyrası Umidaǵa, Umidanıń miyrası Qodirge ótpeydi. Miyras olardıń hár birinen keyin ǵárezsiz túrde ashıladı. Olardıń birden-bir nızamlı miyrasxoru bolǵan ulı Jasur hám atasınıń, hám anasınıń múlkine salıstırǵanda bólek-bólek miyrasxorlıqqa shaqırıladı. Bul qaǵıyda miyrasxorlar arasında múliktiń ádillikli hám tezkor bólistiriliwin támiyinleydi.

JUWMAQ

Juwmaq etip aytqanda, miyras qaldırıwshılardıń aqırǵı turaqlı jasaw jeri bolǵan Tashkent qalası miyras ashılıw jeri esaplanadı. Er-xatın bir kalendar sutka ishinde qaytıs bolǵanlıǵı sebepli, olar bir waqıtta ólgen dep tabıladı hám bir-birinen miyras almaydı. Miyras olardıń hár birinen keyin bólek ashılıp, birden-bir miyrasxor Jasurǵa ótedi.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Bul jaǵdayda miyrastıń ashılıw jeri qayer dep esaplanadı?
2. Qodir hám Umida bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplanadıma?
3. Miyrastıń ashılıw waqtı qanday belgilenedi hám miyrasxorlıq qanday ámelge asırıladı?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

Test

JUWAP TAŃLANATUǴIN SORAWLAR

1. Rustam wásiyatnama qaldırmastan qaytıs boldı. Onıń múlki tuwısqanları arasında bólistirildi. Bul jaǵdayda miyrasxorlıqtıń qaysı tiykarı qollanılǵan?

- A. Nızam boyınsha
- B. Wásiyat boyınsha
- C. Shártnama boyınsha
- D. Sud qararı boyınsha

DURIS: A

Puqaralıq kodeksiniń 1112-statyasına tiykar, miyrasxorlıq wásiyat hám nızam boyınsha ámelge asırıladı. Nızam boyınsha miyrasxorlıq wásiyat bolmasa yamasa pútin miyrastıń tágdirin belgilemese ámelge asırıladı. Rustam wásiyatnama qaldırmaǵanlıǵı sebepli, onıń múlki nızam boyınsha miyrasxorlarǵa ótedi.

2. Alisher burınǵı turmıslasınan mayıplıǵı sebepli aliment alıp kelgen. Onıń avtomobili hám úyi de bar edi. Onıń qaytıs bolıwınan soń ulı alimentti alıwdı dawam ettiriwdi, sonday-aq úy hám avtomobildi talap qılıp atır. Bulardan qaysı biri miyras quramına kirmeydi?

- A. Tek avtomobil
- B. Tek úy
- C. Barlıq múlkiy huqıqlar miyrasqa kiredi

• D. Aliment májbúriyatları sebepli júzege kelgen huqıqlar

> **DURIS: D**
> PKniń 1113-statyasına kóre, miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵan huqıq hám májbúriyatlar, atap aytqanda, aliment májbúriyatları sebepli júzege kelgen huqıqlar hám májbúriyatlar miyras quramına kirmeydi. Avtomobil hám úy bolsa áddiy múlkiy huqıq sıpatında miyras quramına kiredi.

3. Erkin hám Malika neke dáwirinde birgeliktegi qarjıları esabınan úy satıp aldı. Erkin qaytıs boldı. Erkiniń birinshi nekesinen bolǵan ulı pútin úydiń yarımın miyras sıpatında talap qılıp atır. Bul úyge salıstırǵanda miyras qanday ashıladı?

• A. Pútin úy miyras quramına kiredi hám teń bólistiriledi.
• B. Tek Erkiniń ulıwma múliktegi úlesine salıstırǵanda miyras ashıladı.
• C. Úy tolıǵı menen xatını Malikaǵa qaladı, miyrasqa kirmeydi.
• D. Úy mámleket múlkine ótedi.

> **DURIS: B**
> PKniń 1114-statyasına tiykar, ulıwma birgeliktegi múlik qatnasıwshısınıń ólimi onıń úlesin anıqlaw ushın tiykar boladı. Miyras tek qaytıs bolǵan qatnasıwshınıń úlesine (ádetde teń yarımı) salıstırǵanda ashıladı. Shańaraq kodeksine kóre er-xatınnıń múlki birgeliktegi múlik bolıp, qalǵan yarımı xatınnıń ózine tiyisli bolıp qaladı.

4. Botir hám onıń ulı Jasur avtoapatqa ushıradı. Botir sol kúni saat 10:00 de, Jasur bolsa 23:30 da qaytıs boldı. Olardıń múlkine salıstırǵanda miyras qanday ashıladı?

• A. Jasur Botirden miyras aladı, sebebi ol keyin qaytıs bolǵan.
• B. Botirdiń múlki tek mámleketke ótedi.
• C. Olar bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplanadı hám bir-birinen miyras almaydı.
• D. Tek Jasurdıń miyrasxorları ekewiniń múlkin aladı.

> **DURIS: C**
> PKniń 1116-statyasına tiykar, eger birinen keyin basqası miyras alıwǵa huqıqlı bolǵan shaxslar bir kalendar sutka (jigirma tórt saat) ishinde qaytıs bolǵan bolsa, olar bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplanadı. Miyras olardıń hár birinen keyin bólek ashıladı hám olar bir-birinen miyras almaydı.

5. Davron Samarqand qalasında turaqlı jasap kelgen. Onıń Tashkent qalasında iri zavodı hám Buxarada avtomobili bar edi. Onıń qaytıs bolıwınan soń miyrastıń ashılıw jeri qayer dep esaplanadı?

• A. Tashkent qalasında (zavod jaylasqan jerde)
• B. Samarqand qalasında (aqırǵı turaqlı jasap turǵan jerinde)
• C. Buxara qalasında (avtomobil jaylasqan jerde)
• D. Onıń miyrasxorları jasaytuǵın jerde

> **DURIS: B**

> PKniń 1117-statyasına kóre, miyras qaldırıwshınıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan jeri miyrastıń ashılıw jeri esaplanadı. Eger bul jer belgisiz bolsa, kóshpes múlik jaylasqan jer esapqa alınadı. Davronnıń aqırǵı jasaw jeri málim bolǵanı ushın miyras Samarqandta ashıladı.

6. Salim qaytıs bolǵanında onıń xatını hámiledar edi. Eki aydan soń ol tiri ul perzent kórdi. Bul náreste Salimniń múlkine miyrasxor bola aladıma?

- A. Yaq, sebebi bala miyras ashılǵan waqıtta tuwılmaǵan edi.
- B. Tek wásiyatnama bolsag'ana miyrasxor bolıwı múmkin.
- C. Yaq, tek erjetken perzentler miyrasxor boladı.
- D. Awq, miyras qaldırıwshınıń tiri waqtında hámile jaǵdayında bolǵan hám miyras ashılǵannan keyin tiri tuwılǵan balalar miyrasxor bolıwı múmkin.

> **DURIS: D**
> PKniń 1118-statyasına tiykar, miyras ashılǵan waqıtta tiri bolǵan puqaralar, sonday-aq miyras qaldırıwshınıń tiri waqtında hámile jaǵdayında bolǵan hám miyras ashılǵannan keyin tiri tuwılǵan balaları wásiyat hám nızam boyınsha miyrasxor bolıwları múmkin. Bala máplerinıń ústinligi támiyinlenedi.

7. Qodir bay atasınıń miyrasına tezirek iye shıǵıw maqsetinde onı qasqannan óltirdi hám sud húkimi menen ayıplı dep tabıldı. Qodir atasınıń múlkin miyras qılıp ala aladıma?

- A. Awq, eger ol birden-bir perzent bolsa.
- B. Awq, nızam boyınsha miyrasxor sıpatında.
- C. Yaq, ol múnásip emes miyrasxor sıpatında miyras alıw huqıqına iye emes.
- D. Awq, biraq tek májbúriy úlesti aladı.

> **DURIS: C**
> PKniń 1119-statyasına kóre, miyras qaldırıwshını qasqannan óltirgen yamasa onıń ómirine suiqasd qılǵan shaxslar wásiyat boyınsha da, nızam boyınsha da miyras alıw huqıqına iye emes. Qodir múnásip emes miyrasxor dep tabıladı hám miyrastan tolıq shetletiledi.

8. Murodtıń úsh ulı bar. Ol óz wásiyatnamasında barlıq múlkin dosına qaldırdı hám tuńǵısh ulın hesh qanday sebep kórsetpesten miyraslan ayırdı. Bul wásiyatnama nızamlıma?

- A. Awq, wásiyat qılıwshı nızam boyınsha miyrasxorlardı túsindirme bermegen halda miyraslan ayırıwǵa huqıqlı.
- B. Yaq, perzentlerdi miyraslan ayırıw qadaǵan etiledi.
- C. Yaq, sebebin álbette kórsetiwi shárt.
- D. Awq, biraq tek sudtıń ruxsatı menen.

> **DURIS: A**
> PKniń 1120-statyasına tiykar, wásiyat qılıwshı nızam boyınsha miyrasxorlardan birewin, bir neshewin yamasa hámmesin túsindirme bermegen halda miyraslan ayırıwǵa huqıqlı. Murod óz erkin erkin ámelge asırıwı hám sebep kórsetpewi múmkin.

9. Otabektiń atası ol jaslıǵında ata-analıq huqıqınan ayırılǵan hám bul huqıq hesh qashan tiklenbegen. Otabek 25 jasında qaytıs boldı hám onnan úlken biznes qaldı. Onıń atası nızam boyınsha miyrasxor bola aladıma?

- A. Awq, ata-ana hár dayım birinshi náwbettegi miyrasxor esaplanadı.
- B. Yaq, ata-analıq huqıqınan ayırılǵan hám huqıqları tiklenbegen ata-analar balalarınan qalǵan múlikke miyrasxor bolıw huqıqına iye emes.
- C. Awq, eger basqa miyrasxorlar bolmasa.
- D. Awq, biraq tek biznestiń yarımın aladı.

> **DURIS: B**
> PKniń 1119-statyasına kóre, balalarına salıstırǵanda ata-analıq huqıqlarınan ayırılǵan hám miyras ashılǵan waqıtta bul huqıqları tiklenbegen ata-analar usı balalardan qalǵan múlikke miyrasxor bolıw huqıqına iye emes. Bul qaǵıyda balalar mápin qorǵaydı.

10. Nodira óz kvartirasın qızına wásiyat qıldı, biraq wásiyatnamaǵa sonday shárt kirgizdi: "Qızım qaytıs bolǵash, usı kvartiranı óz ulına qaldırıwı shárt". Bul shárt haqıyqıyma?

- A. Awq, wásiyat qılıwshı qálegen shártti qoyıwı múmkin.
- B. Awq, eger qızı buǵan jazbasha túrde razı bolsa.
- C. Yaq, miyras qaldırıwshı miyrasxorǵa wásiyat qılınǵan múlikti onıń óliminen keyin qanday biylew boyınsha kórsetpe beriwge huqıqlı emes.
- D. Yaq, sebebi kvartira tek mámleketke wásiyat qılınıwı múmkin.

> **DURIS: C**
> PKniń 1120-statyasına tiykar, miyras qaldırıwshı ózi wásiyatnamada miyrasxor etip tayınlaǵan shaxslarǵa, óz náwbetinde qaytıs bolıwları itimalı menen ózlerine wásiyat qılınǵan múlikti belgili bir tárizde biylew xususında kórsetpe beriw májbúriyatın júklewge huqıqlı emes.

11. Jazıwshı Anvar qaytıs boldı. Onıń shıǵarmalarına bolǵan avtorlıq huqıqı (múlkiy bólegi) hám avtorlıq atı (shaxsıy beymúlkiy huqıq) bar edi. Onıń miyrasxorları neni miyras qılıp aladı?

- A. Hám múlkiy, hám shaxsıy beymúlkiy huqıqlar tolıq miyras quramına kiredi.
- B. Tek múlkiy huqıqlardı, shaxsıy beymúlkiy huqıqlar miyras quramına kirmeydi, biraq miyrasxorlar tárepinen qorǵalıwı múmkin.
- C. Hesh qaysı biri miyrasqa kirmeydi, shıǵarmalar xalıq múlkine aylanadı.
- D. Tek shaxsıy beymúlkiy huqıqlardı miyras qılıp aladı.

> **DURIS: B**
> PKniń 1113-statyasına kóre, múlkiy huqıqlar menen baylanıslı bolmaǵan shaxsıy beymúlkiy huqıqlar miyras quramına kirmeydi. Biraq, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan shaxsıy beymúlkiy huqıqlar hám basqa materiallıq emes baylıqlar miyrasxorlar tárepinen ámelge asırılıwı hám qorǵalıwı múmkin.

12. Sobir kelesi ay jańa avtomobil satıp alıwdı rejelestirip atır. Ol búgin "kelesi ay satıp alatuǵın avtomobilimdi" inisine qaldırıw haqqında wásiyatnama dúzdi. Sobir avtomobildi satıp aldı hám bir jıldan soń qaytıs boldı. Bul wásiyatnama haqıyqıyma?

- A. Yaq, wásiyatnama dúzilip atırǵan waqıtta múlik oǵan tiyisli bolıwı shárt.
- B. Yaq, bunday wásiyatnama tek notariustıń ruxsatı menen haqıyqıy boladı.
- C. Awq, biraq tek nızam boyınsha miyrasxorlar razı bolsa.
- D. Awq, miyras qaldırıwshı wásiyat qılıp atırǵan waqtında ózine tiyisli bolmaǵan múlik haqqında da wásiyatnama dúziwge huqıqlı.

> **DURIS: D**
> PKniń 1120-statyasına tiykar, miyras qaldırıwshı wásiyat qılıp atırǵan waqtında ózine tiyisli bolmaǵan múlik haqqındaǵı biylikti óz ishine alatuǵın wásiyatnama dúziwge huqıqlı. Eger miyras ashılǵan waqıtqa kelip, bul múlik oǵan tiyisli bolıp qalsa, biylik haqıyqıy esaplanadı.

13. Dilshod 2020-jılda barlıq múlkin ulına qaldırıw haqqında wásiyatnama dúzdi. 2022-jılda ol pikirinen qaytıp, sebebin túsindirmesten barlıq múlkin qızına qaldırıw haqqında jańa wásiyatnama jazdı. Jańa wásiyatnama haqıyqıyma?

- A. Yaq, birinshi wásiyatnama biykar qılınıwı ushın sebep kórsetiliwi shárt.
- B. Awq, miyras qaldırıwshı wásiyatnamanı qálegen waqıtta ózgertiwi múmkin hám sebebin kórsetiwge májbúr emes.
- C. Yaq, wásiyatnamanı tek sud arqalı ózgertiw múmkin.
- D. Awq, biraq ulınıń jazbasha razılıǵı kerek.

> **DURIS: B**
> PKniń 1120-statyasına kóre, miyras qaldırıwshı wásiyatnama dúzilgennen keyin onı qálegen waqıtta biykar qılıw hám ózgertiw barasında erkin bolıp, bunda biykar qılıw yamasa ózgertiw sebeplerin kórsetiwge májbúr emes. Onıń erki erkin.

14. Qartayǵan hám keselli Fotima apanı bańıw májbúriyatı sud tárepinen onıń ulı Valiǵa júkletilgen edi. Vali bul májbúriyattan qasqannan bas tartıp keldi. Fotima apa qaytıs bolǵash, Vali onıń úyine nızam boyınsha miyrasxor bola aladıma?

- A. Awq, ol nızam boyınsha birinshi náwbettegi miyrasxor.
- B. Awq, sebebi ol qasqannan kisi óltiriw jınayatın etpegen.
- C. Yaq, nızamǵa kóre támiyinlep turıw májbúriyatın orınlawdan bas tartqan balalar nızam boyınsha miyrasxorlıq qılıw huqıqına iye emes.
- D. Awq, biraq úyden tek májbúriy úles aladı.

DURIS: C

PKniń 1119-statyasına tiykar, miyras qaldırıwshıǵa támiyinlep turıw júzesinen nızamǵa kóre moynına júkletilgen májbúriyatların orınlawdan bas tartqan erjetken balalar nızam boyınsha miyrasxorlıq qılıw huqıqına iye emes. Bul jaǵday sud tárepinen belgilenedi.

ASHIQ SORAWLAR

15. Diyqan xojalıǵın júrgiziw ushın berilgen jer uchastkasına bolǵan huqıq miyras quramına kiredime hám onı miyras qılıp alıwdıń ózine tán ózgeshelikleri nelerden ibarat?

ÚLGI JUWAP

Ózbekstan Respublikası Puqaralıq kodeksiniń 1115-statyasına kóre, jer uchastkasına bolǵan huqıqtı miyras qılıp alıw, eger nızamda basqasha tártip belgilenbegen bolsa, PK qaǵıydaları menen tártipke salınadı. Universal huqıqıy miyrasxorlıq principine tiykar, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan múlkiy huqıqlar miyrasxorlarǵa ótedi. Biraq, jer uchastkalarına salıstırǵanda múlik huqıqı hám onnan paydalanıw huqıqı parıqlanadı. Eger jer uchastkası miyras qılıp qaldırılatuǵın ómirbaxıylıq iyelik qılıw huqıqı tiykarında berilgen bolsa, bul huqıq miyras quramına kiredi. Bunda miyrasxorlar teńligi principi ámel qılsa da, jer uchastkasın natural halatta bóliw awıl xojalıǵı maqsetlerine zıyan jetkeriwi múmkin bolsa, nızamshılıqta arnawlı qaǵıydalar qollanıladı. Alternativ jantasıw sıpatında sonı atap ótiw kerek, eger miyrasxorlardan biri diyqan xojalıǵın júrgiziwdi dawam ettiriw qálewin bildirmese, ol óz úlesine sáykes túrde basqa miyrasxorlardan pullıq kompensaciya talap qılıwı múmkin. Tiykarǵı itibar jerden maqsetli paydalanıwdı saqlap qalıwǵa qaratıladı. Sonday-aq, jer uchastkası ijara huqıqı tiykarında alınǵan bolsa, ijara shártnamasında basqasha jaǵday názerde tutılmaǵan bolsa, ijara huqıqı da miyrasxorlarǵa ótiwi múmkin. Bul jaǵdayda miyrasxorlıq nızam hám wásiyat tiykarında ámelge asırıladı.

16. Miyras qaldırıwshınıń óliminen soń tuwılǵan, biraq ol tiri waqtında hámile jaǵdayında bolǵan balanıń miyras alıw huqıqı qanday qorǵaladı hám bul jaǵdayda miyrastı bólistiriw tártibi qanday?

ÚLGI JUWAP

Puqaralıq kodeksiniń 1118-statyasına tiykar, miyras ashılǵan waqıtta tiri bolǵan puqaralar, sonday-aq miyras qaldırıwshınıń tiri waqtında hámile jaǵdayında bolǵan hám miyras ashılǵannan keyin tiri tuwılǵan balaları wásiyat hám nızam boyınsha miyrasxor bolıwları múmkin. Bul qaǵıyda bala máplerıniń ústinligi hámde shańaraq aǵzaların qorǵaw principiniń aydın kórinisi. Huqıqıy analiz sonı kórsetedi, hámile huqıq uqıplılığına iye bolmasa da, nızam onıń keleshektegi huqıqların qorǵaydı. Eger miyras qaldırıwshı qaytıs bolǵanda onıń xatını hámiledar bolsa, miyrastı bólistiriw bala tuwılǵanǵa shekem toqtatıp turılıwı shárt. Alternativ jantasıw sonnan ibarat, eger bala óli tuwılsa, ol miyrasxor esaplanbaydı hám miyras qalǵan miyrasxorlar arasında bólistiriledi. Biraq bala tiri tuwılıp, bir neshe minut jasap qaytıs bolsa da, ol miyrasxor dep tán alınadı hám oǵan tiyisli bolǵan úles endi onıń óz miyrasxorlarına ótedi. Bul processte qáwenderlik hám qamqorlıq organlarınıń qadaǵalawı áhmiyetli bolıp, olar tuwılajaq balanıń múlkiy mápleri basqa miyrasxorlar tárepinen ayaq astı etilmewin támiyinleydi.

17. Miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan shaxsıy beymúlkiy huqıqlar miyras quramına kirmewi belgilenen. Onda miyrasxorlar bul huqıqlardı qanday etip qorǵawları múmkin?

ÚLGI JUWAP

PKniń 1113-statyasına muwapıq, múlkiy huqıqlar menen baylanıslı bolmaǵan shaxsıy beymúlkiy huqıqlar miyras quramına kirmeydi. Sebebi bul huqıqlar shaxs penen úzliksiz baylanıslı bolıp, universal huqıqıy miyrasxorlıq obyekti bola almaydı. Biraq, tap usı statyanıń úshinshi bóleginde miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan shaxsıy beymúlkiy huqıqlar hám basqa materiallıq emes baylıqlar miyrasxorlar tárepinen ámelge asırılıwı hám qorǵalıwı múmkinligi belgilenen. Bul normanıń mánisi sonda, shıǵarma avtorlıǵı, atqa bolǵan huqıq yamasa abıroy sıyaqlı huqıqlar miyrasxorǵa múlik sıpatında ótpeydi, biraq ol márhumnıń esteligin hám huqıqların qorǵaw wákilligine iye boladı. Mısalı, kimdir márhum jazıwshınıń shıǵarmasın ózlestirmekshi bolsa, miyrasxor sudqa múrájat etip, avtorlıq qol qatılmaslıǵın talap qılıwı múmkin. Alternativ jantasıwda sonı inabatqa alıw kerek, shaxsıy beymúlkiy huqıqlardan parıqlı túrde, avtorlıq huqıqınan kelip shıǵatuǵın múlkiy huqıqlar (qálemhaqı alıw, shıǵarmadan paydalanıwǵa ruxsat beriw) tikkeley miyras quramına kiredi hám miyrasxorlarǵa ótedi. Bul mexanizm arqalı nızam hám miyras qaldırıwshınıń shaxsıy qol qatılmaslıǵın, hám onıń shańaraq aǵzalarınıń ekonomikalıq máplerin teń salmaqta saqlaydı.

Glossariy

MIYRAS HUQIQI

Puqara qaytıs bolǵanınan soń oǵan tiyisli bolǵan múlkiy huqıq hám májbúriyatlardıń nızam hújjetlerinde belgilenen tártipte basqa shaxslarǵa (miyrasxorlarǵa) universal huqıqıy miyrasxorlıq tártibinde ótiwin tártipke salıwshı huqıqıy normalar jıyındısı.

Mısal: Anvar qaytıs bolǵash, onıń barlıq múlki hám qarızları miyras huqıqı qaǵıydaları tiykarında perzentlerine ótdi.

Baylanıslı terminler: Miyras quramı, Wásiyatnama

MIYRAS QURAMI

Miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám májbúriyatlar jıyındısı esaplanadı. Buǵan múlkiy huqıqlar kiredi, biraq shaxs penen baylanıslı huqıqlar kirmeydi.

Mısal: Márhumnıń úyi hám banktegi amanatı miyras quramına kirgizildi, biraq onıń tólewi kerek bolǵan aliment májbúriyatı kirgizilmedi.

Baylanıslı terminler: Miyras huqıqı, Ulıwma birgeliktegi múlik

MIYRASTIŃ ASHILIWI

Puqaranıń ólimi yamasa onıń sud tárepinen qaytıs bolǵan dep járiyalanıwı aqıbetinde miyras qatnasıqlarınıń baslanıwı hám miyrasxorlarda huqıq hámde májbúriyatlardıń júzege keliwi jaǵdayı.

Mısal: Puqara qaytıs bolǵan kúnniń ózinde onıń múlkine salıstırǵanda miyras ashılǵan dep esaplanadı.

Baylanıslı terminler: Miyrastıń ashılıw jeri, Miyrasxorlar

> **MIYRASTIŃ ASHILIW JERI**
> Miyras qaldırıwshınıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan jeri, eger ol belgisiz bolsa, oǵan tiyisli bolǵan kóshpes múlik yamasa onıń tiykarǵı bólegi turǵan jer miyras ashılǵan jer dep tán alınadı.

Mısal: Márhum aqırǵı ret Tashkent qalasında turaqlı jasaǵanlıǵı sebepli, miyras isi tap usı jerdegi notarius tárepinen ashıldı.

Baylanıslı terminler: Miyrastıń ashılıwı

> **WÁSIYATNAMA**
> Puqaranıń ózine tiyisli múlikti yamasa bul múlikke salıstırǵanda huqıqın qaytıs bolǵan jaǵdayda biylew xususındaǵı shaxsan ózi dúzgen ıqtıyarıy qálew-erki esaplanadı.

Mısal: Ata ózine tiyisli bolǵan avtomobildi ulına qaldırıw maqsetinde notarius arqalı wásiyatnama rásmiylestirdi.

Baylanıslı terminler: Miyras huqıqı, Májbúriy úles

> **NIZAM BOYINSHA MIYRASXORLIQ**
> Wásiyat bolmasa yamasa ol pútin miyrastıń táǵdirin belgilemese, nızamda kórsetilgen náwbet tiykarında hám teń úleslerde miyrasxorlarǵa múliktiń ótiw tártibi.

Mısal: Márhum wásiyatnama qaldırmaǵanlıǵı sebepli, onıń múlki nızam boyınsha miyrasxorlıq tiykarında xatını hám balalarına teń bólistirildi.

Baylanıslı terminler: Miyrasxorlar, Wásiyatnama

> **MÚNÁSIP EMES MIYRASXORLAR**
> Miyras qaldırıwshını qasqannan óltirgen, onıń ómirine suiqasd qılǵan yamasa óziniń aqırǵı qálew-erkin ámelge asırıwına qasqannan tosqınlıq qılǵan shaxslar bolıp, olar nızam hám wásiyat boyınsha miyras alıw huqıqınan ayırıladı.

Mısal: Sud qararı menen atasınıń ómirine suiqasd qılǵan ul múnásip emes miyrasxor dep tabıldı hám miyrastan shetletildi.

Baylanıslı terminler: Miyraslan ayırıw

> **ULIWMA BIRGELIKTEGI MÚLIK**
> Er hám xatınnıń neke dawamında arttırǵan múlikleri bolıp, táreplerden biriniń ólimi bul múliktegi onıń úlesin anıqlaw hám miyras quramına kirgiziw ushın tiykar boladı.

Mısal: Er qaytıs bolǵash, neke dawamında alınǵan úydiń yarımı xatınnıń úlesi sıpatında ajıratıldı, qalǵan yarımı bolsa miyras quramına kirgizildi.

Baylanıslı terminler: Er hám xatınnıń jeke múlki, Miyras quramı

> **ER HÁM XATINNIŃ JEKE MÚLKI**
> Nekege shekem ózine tiyisli bolǵan múlki, sonday-aq, olardan hár biriniń neke dawamında sawǵa, miyras tárizinde yamasa basqa biypul pitimler tiykarında alǵan múlki esaplanadı.

Mısal: Háyeldiń toydan aldın satıp alǵan kvartirası onıń jeke múlki esaplanadı hám eriniń miyras quramına kirmeydi.

Baylanıslı terminler: Ulıwma birgeliktegi múlik

> **MIYRASXORLAR**
> Miyras ashılǵan waqıtta tiri bolǵan puqaralar, sonday-aq miyras qaldırıwshınıń tiri waqtında hámile jaǵdayında bolǵan hám miyras ashılǵannan keyin tiri tuwılǵan balalar, yuridikalıq shaxslar hám mámleket.

Mısal: Miyras ashılǵannan soń tuwılǵan náreste de nızamlı miyrasxorlar qatarına kirgizildi.

Baylanıslı terminler: Nızam boyınsha miyrasxorlıq, Wásiyatnama

---

Xronologiya

Miyras huqıqı nızamshılıǵınıń rawajlanıwı

> **1996 · PUQARALIQ KODEKSINIŃ QABIL ETILIWI**
> Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi qabıl etilip, onıń V bóliminde miyrasxorlıq huqıqı, miyras quramı hám miyrasxorlar sheńberi tolıq tártipke salındı.

Áhmiyeti: Miyras huqıqınıń zamanagóy nızamlı bazası hám universal miyrasxorlıq principleri jaratıldı.

> **1998 · SHAŃARAQ KODEKSINIŃ QABIL ETILIWI**
> Shańaraq kodeksi qabıl etilip, er-hayaldıń ulıwma birgeliktegi múlki hám jeke múlki túsinikleri anıqlastırıldı. Bul miyras quramın belgilewde áhmiyetli orın tutadı.

Áhmiyeti: Shańaraq aǵzalarınıń múlklik huqıqları hám miyrastaǵı úlesleri kepillendi.

> **2021 · MIYRAS QURAMINA TIYISLI ÓZGERISLER**
> 2021 jıl 21 apreldegi ÓRQ-683-sanlı Nızam tahririnde miynet hám sociallıq támiyinlew haqqındaǵı nızamshılıq tiykarında pensiya, napaqa hám basqa tólemler alıw huqıqı miyras quramına kirmewi belgilendi.

Áhmiyeti: Shaxs penen tuwrıdan-tuwrı baylanıslı huqıqlardıń miyrasqa ótpew qaǵıydası jetilistirildi.

> **2022 · JER UCHASTKASINA BOLǴAN HUQIQTI MIYRAS ETIW**

> 2022 jıl 6 iyundegi ÓRQ-775-sanlı Nızam tahririne tiykarlanıp jer uchastkasına bolǵan huqıqtı miyras etip alıw Puqaralıq kodeksi qaǵıydaları menen tártipke salınıwı bekkemlendi.

Áhmiyeti: Jer qatnasıqlarında miyrasxorlıqtıń anıq puqaralıq-huqıqıy mexanizmi belgilendi.

> **2023 · JAŃA TAHRIRDEGI KONSTITUCIYA**
> Ózbekstan Respublikasınıń jańa tahrirdegi Konstituciyası qabıl etilip, múlk qol qatılmaslıǵı hám miyras huqıqı mámleket tárepinen kepilleniwi jáne bir márte joqarı dárejede tastıyıqlandı.

Áhmiyeti: Miyras huqıqınıń konstituciyalıq kepillikleri bunnan bılay da kúsheytirildi.

Mind-map

Miyras huqıqı ulıwma qaǵıydaları

- Miyrasxorlıq tiykarları: Miyras qanday tártipte ótiwin belgilewshi huqıqıy tiykarlar (PK 1112-statya).
- — Wásiyat boyınsha: Miyras qaldırıwshınıń ıqtıyarıy qálew-erki (PK 1120-statya).
- — — Shaxsan dúziledi: Wákil arqalı dúziw qadaǵan etiledi.
- — — Erk erkinligi: Qálegen shaxsına qaldırıwı yamasa ayırıwı múmkin.
- — Nızam boyınsha: Wásiyat bolmaǵanda nızamlı náwbet tiykarında ótedi.
- — — Náwbetlilik tártibi: Tuwısqanlıq dárejesine qarap shaqırıladı.
- — — Teń úleslerde: Bir náwbettegi miyrasxorlar teń úles aladı.
- Miyras quramı: Miyrasqa kiretuǵın hám kirmeytuǵın huqıqlar (PK 1113-statya).
- — Kiretuǵın huqıqlar: Ólimnen keyin biykarlanbaytuǵın múlkiy huqıq hám májbúriyatlar.
- — — Materiallıq baylıqlar: Úy-jay, pul, avtomobil hám basqa múlikler.
- — — Májbúriyatlar: Márhumnıń qarız májbúriyatları da ótedi.
- — Kirmeytuǵın huqıqlar: Shaxs penen tıǵız baylanıslı huqıqlar.
- — — Aliment májbúriyatı: Aliment tólew yamasa alıw huqıqı ótpeydi.
- — — Zıyan tólemi: Ómir hám den-sawlıqqa jetkerilgen zıyan tólemi ótpeydi.
- — — Shaxsıy beymúlkiy: Avtorlıq huqıqı sıyaqlı beymúlkiy huqıqlar kirmeydi.
- — Er-xatın múlki: Ulıwma birgeliktegi múliktegi úles (PK 1114-statya).
- — — Úlesti ajıratıw: Tiri qalǵan er yamasa xatınnıń yarım úlesi ajıratıladı.
- Miyrastıń ashılıwı: Miyras ashılıw waqtı hám jeri (PK 1116, 1117-statyalar).
- — Ashılıw waqtı: Ólim kúni yamasa sud qararı kúshke kirgen kún.
- — — Ólim sánesi: Puqara qaytıs bolǵan anıq kún.
- — — Sud qararı kúni: Qaytıs bolǵan dep járiyalanǵanda.
- — Ashılıw jeri: Aqırǵı jasaw jeri yamasa múlik jaylasqan jer.
- — — Aqırǵı jasaw jeri: Turaqlı dizimde turǵan mánzili.
- — — Múlik jaylasqan jer: Jasaw jeri belgisiz bolsa, kóshpes múlik jeri.

- Miyrasxorlar sheńberi: Miyras alıw huqıqına iye subyektler (PK 1118-statya).
- — Tiri puqaralar: Miyras ashılǵanda tiri bolǵan shaxslar.
- — Hámile jaǵdayındaǵılar: Tiri tuwılǵan balalar miyrasxor boladı.
- — Yuridikalıq shaxslar: Wásiyat boyınsha miyras alıwı múmkin.
- Miyraslan ayırıw: Miyras alıw huqıqınan shetletiw tiykarları (PK 1119, 1120-statyalar).
- — Múnásip emes miyrasxorlar: Nızam hám sud tártibinde shetletiletuǵın shaxslar.
- — — Qasqannan óltirgenler: Miyras qaldırıwshı ómirine suiqasd qılǵanlar.
- — — Tosqınlıq qılǵanlar: Aqırǵı erkti ámelge asırıwǵa kedergi bergenler.
- — — Huqıqtan ayırılǵan ata-ana: Ata-analıq huqıqınan ayırılǵanlar.
- — Wásiyat arqalı: Túsindirme bermegen halda ayırıw huqıqı.
- — — Sebepsiz ayırıw: Wásiyat qılıwshı sebep kórsetiwge májbúr emes.

Túsindiriw hám sxema

Miyrastıń ashılıwı hám miyrasxorlardı anıqlaw processi

DIAGRAMMADAǴI BAYLANISLAR

- Puqaranıń ólimi 'Tiykar boladı 'Miyrastıń ashılıwı
- Miyrastıń ashılıwı 'Belgilenedi 'Ashılıw jeri
- Miyrastıń ashılıwı 'Qáliplesedi 'Miyras quramı
- Miyras quramı 'Bólistiriledi 'Miyrasxorlıq tiykarları
- Miyrasxorlıq tiykarları 'Erk bolsa 'Wásiyat boyınsha
- Miyrasxorlıq tiykarları 'Wásiyat bolmasa 'Nızam boyınsha
- Wásiyat boyınsha 'Shaqırıladı 'Miyrasxorlardı anıqlaw
- Nızam boyınsha 'Shaqırıladı 'Miyrasxorlardı anıqlaw
- Miyrasxorlardı anıqlaw 'Gúman bolsa 'Múnásip emeslerdi shetletiw
- Múnásip emeslerdi shetletiw 'Kórip shıǵadı 'Sud tártibi
- Miyrasxorlardı anıqlaw 'Gúwalıq aladı 'Miyrastı rásmiylestiriw
- Sud tártibi 'Qarar jiberedi 'Miyrastı rásmiylestiriw

Derekler

USI TEMANIŃ DEREKLERI

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552
Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyası (30.04.2023) — https://lex.uz/docs/6445145
Ózbekstan Respublikasınıń Shańaraq kodeksi (30.04.1998) — https://lex.uz/docs/104720

USINILATUǴIN ÁDEBIYATLAR (BAǴDARLAMADAN)

• Yuldashev J.I. Vorislik va oila huquqi. Darslik / yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan yurist O. Okyulovning umumiy tahriri ostida. – T.: TDYUU nashriyoti, 2024. – 295 b. (Asosiy)

• Vorislik huquqi: nazariya va amaliyot. O‘quv qo‘llanma. U. Maxmudxodjayeva, M. Usmonova. Toshkent, 2025. 148 b.

• Fuqarolik huquqi. 2-qism. Darslik. Mualliflar jamoasi. Toshkent, 2017. 428 b.

• Practising Family Law, 5th edition by Ian Serisier. Published: 20 June 2022. ISBN: 9780409356816. (Qo‘shimcha)

Iqtibas keltiriwden aldın hár bir derekti onıń ámeldegi rásmiy teksti menen salıstırıń.

Oqıw teksti bilimlendiriw maqsetinde jasalma intellekt járdeminde tayarlanǵan. Bul yuridikalıq másláhát emes; iqtibas keltiriwden aldın birlemshi derekler menen tekseriń. Tashkent mámleketlik yuridikalıq universiteti · Shańaraq hám miyras huqıqı.

OXFORDER LLC tárepinen jaratılǵan · Basılım 2026.11